

Angleška karikatura, ki prikazuje Napoleona v naročju hudiča

Kaj lahko sklepaš o odnosu med državama?

Kako je francoska revolucija odmevala v slovenskih deželah - ILIRSKE PROVINCE

Napoleon je po zmagi nad Avstrijo na delu **našega** in hrvaškega ozemlja ustanovil Ilirske provincе. **Avstriji** je s tem **odvzel dostop do morja**, Francija pa je bila bolje povezana s turškimi deželami.

V učbeniku na strani 95 si oglej zemljevid Ilirskih provinc.

- Katere slovenske dežele so obsegale Ilirske provincе?
- Katere druge dežele so še obsegale?
- Katera slovenska dežela ni bila vključena v Ilirske provincе?
- S katerimi državami so Ilirske provincе mejile?
- Kaj so bili glavni vzroki, da je Napoleon ustanovil Ilirske provincе.

Ilirske province uradno sicer niso bile del francoskega cesarstva so bile Franciji popolnoma podrejene. Uradni jezik je bila francoščina, govorili pa so se še, slovenski, hrvaški, italijanski in nemški jezik. Na okoli 55.000 km² je živel nekaj več kot 1,5 milijona prebivalcev. Sedež Ilirskih provinc je bil v Ljubljani, na čelu provinc pa je bil generalni guverner, ki je bil Francoz.

Odkod ime Ilirske province?

Preberi "ALI VEŠ" na strani 97.

Napoleon
Kaiser der Franzosen,
König von Italien, Beschützer
des Rheinischen Bundes.

Wir haben befohlen, und befehlen:

Daß der Villacher Kreis, Krain,
das vormalige österreichische Istrien,
die Provinzen Fiume und Triest, die
Länder unter den Namen Littorale be-
kannt, der Theil Kroazien, und über-
haupt alle die Länder welche uns auf
den rechten Ufer der Sau zugefallen
sind, Dalmazien und seine Inseln mit
der Benennung: Illirische Pro-
vinzen, bezeichnet werden.

In unserm kaiserlichen Lager zu
Schönbrunn den 14ten Oktober 1809.

Unterzeichnet:

Napoleon.

NAPOLEON Razglas o ustanovitvi
Zefar Franzosov, Kralj Ilirskih provinc
Italije, varih rajnske
svése.

Smo sklenili inu sklenemo tako:

Blašhka Krasia, Krajska de-
shéla, estrajska Istria, strane Réka
inu Terst, Primorje, en dejl Hro-
vashkiga inu vsa semla nam per-
pushéna na desnim kraju Save,
Dalmazia inu njé otóki bodo sana-
prej imenváne Ilirske Deshéle.

V' nashimu shotoru Vers-
denz 14. dan Kosaperska 1809.

Podpisan:

Napoleon.

**Prouči zgodovinski vir
in ugotovi:**

- kdo ga je podisal;
- v katerih dveh jezikih
je razglas objavljen;
- čim bolj natančen
datum objave razglasa
- vsebino razglasa;
- kraj objave razglasa.

Preberi besedilo v učbeniku na strani 95 in ugotovi, na kakšen način so v slovenskih deželah posamezni družbeni sloji gledali na francosko revolucijo.

**PLEMSTVO
URADNIŠTVO
DUHOVŠČINA
IZOBRAŽENCI
URADNIKI
KMETJE**

**Valentin Vodnik:
Ilirija oživljena**

**Preberi prvih nekaj
kitic in ugotovi s
kakšnimi občutki je
pesnik dočakal prihod
Francozov?**

**Koga ima pesnik v
mislih ko omenja
Ilirijo?**

**Pesem je dala navdih
slikarju. Oglej si sliko
in ugotovi kdo predstavlja
Ilirijo?**

Napoleon reče:
Ilirija vstan!
Ustaja, izdiha:
Kdo kliče na dan?

O, vitez dobrotni,
Kaj ti me budiš!
Daš roko mogočno,
Me gori deržiš!

Kaj bodem ti dala? —
Pogledam okrog,
Izločit' ne morem
Skor svojih otrók.

Kdo najde Metúlo
In Terpo moj grad?
Emona, Skardona
Ste komaj poznat'.

Nazaj spét junake
Kdo bode mi dal,
Ki jih se Spartanski
Je vojvoda bal?

Od nekdaj snežniki
So najina last,
Od tód se je naša
Razlegala část.

Kdo se je navduševal nad francosko revolucijo

Slovenec Francoza ziba, panjska končnica

- **Kmetje** so v revoluciji in pozneje prihodu Francozov videli možnost odprave fevdalizma.
- Nad francosko revolucijo so bili navdušeni slovenski izobraženci – **razsvetljenci**.
- **Meščanstvo** je podprlo revolucionarne zahteve po svobodi in enakosti. Pričakovali so tudi podporo gospodarstvu.
- **Plemstvo, duhovščina in uradniki** so ideje francoske revolucije zavračali.

SPREMEMBE (reforme), ki so jih uvedli Francozi v Ilirskih provincah.

Na celotnem območju je stopil v veljavo Napoleonov zakonik, ki je določal enakost državljanov pred zakonom.

Ostale spremembe, ki jih je uvedla francoska oblast poišči v učbeniku na strani 96.

NEZADOVOLJSTVO NAD FRANCOSKO OBLASTJO JE BILO VEDNO VEČJE

Preberi besedilo v učbeniku na stani 96 in 97 ter ugotovi, zakaj je prihajalo do nezadovoljstva.

Kmet ziblje Francoza, slika na panjski kočnici izdelana med leti 1870 in 1880.

Kakor je zgodovinski spomin na Francoze različen, so dvoumne tudi interpretacije tega izvirnega motiva s panjskih kočnic. Motiv naj bi bil vezan na ljudsko izročilo. Po prvi varianti kmet ziblje muhastega Francoza, ki se je napil in mu ukazal zibanje. Po tej inačici je kmetu čez nekaj časa dovolj, zato ga zvrne iz zibke. Druga veja interpretacije izhaja iz dejstva, da je ljudski spomin na Francoze kljub vsemu pozitiven. Po tej interpretaciji kmet skrbi za miren spanec francoskega vojaka, za katerega si želi, da bi se na naših tleh kar najbolje počutil. Motiv je iz zbirke Slovenskega etnografskega muzeja.

Kdo so bili rokovnjači?

Francozi so v Ilirskih provincah vpeljali služenje vojske.

Da bi se temu izognili so se številni fantje skrivali po gozdovih in preživljali z ropanjem in tudi napadanjem francoskih vojakov.

Ni bilo malo slovenskih fantov, ki so morali hote ali nehote sodelovali v Napoleonovem vojaškem pohodu na Rusijo!

ODPRAVA ILIRSKIH PROVINC

Avgusta leta 1813 je Avstrija napovedala vojno Franciji in po porazu francoske vojske so bile Ilirske province odpravljene. Območje nekdanjih Ilirskih provinc (brez Dalmacije) je bilo po dunajskem kongresu dodeljeno Avstriji. Leta 1822 so iz kraljestva izključili tudi del Hrvaške. Kraljevina Ilirija se je obdržala do leta 1849.

POMEN ILIRSKIH PROVINC

Kljub temu, da so bile Ilirske province že po samo štirih letih odpravljene so imele na slovenske dežele velik vpliv. Po dolgem času so bile slovenske dežele odtrgane od nemškega kulturnega vpliva in so se začele povezovati, s čimer se je **krepla slovenska narodna zavest**. Zato je francoska okupacija med mnogimi Slovenci sprva naletela na delno navdušenje. Slovenski razsvetljenci, ki so se seznanili z francoskimi revolucionarnimi idejami so v novi vladi videli možnost za uveljavitev slovenskega jezika in kulture.

FRANCOZI SO BILI TUDI V BELI KRAJINI

200. obletnica ustanovitve

Ilirskih provinc

Zemljevid: Ignaz Heymann, 1810
V provinci Kranjski so bili
v štirih krajih v uporabi poštni žigi

z napisom »ILLYRIE«:

1. Ljubljani / Laybach,
glavnem mestu provinc
2. Metliki / Möttling
3. Novem mestu / Neustadtl in
4. Postojni / Adelsberg

Bicentenaire des
Provinces Illyriennes

Carte : Ignaz Heymann, 1810
Dans la province de Carniole,
quatre ville avait un cachet
de la poste avec « ILLYRIE » :

1. Ljubljana / Laybach,
la capitale des Provinces
2. Metlika / Möttling
3. Novo mesto / Neustadtl et
4. Postojna / Adelsberg

MÖTTLING
ILLYRIE

8330 METLIKA 15.10.2009

Društvo Slovenska filatelistična akademija
Soizdajatelj: Mestna skupnost Metlika

**To zgodbo z Francoskim vojakom
pozna vsak Primoščan!**

**Žig župana v Gradacu v času
Ilirskih provinc**

GRADAC JE BIL POMEMBNA FRANCOŠKA VOJAŠKA POSTOJANKA

Preberi besedilo in ugotovi, kašne težave so imeli Gračani z Francozi?

13. oktobra je prišlo 55 konjenikov (kavallerie) in 60 pešcev (infanterie) ozirom spremstvo generala Zuchy-a. Pozno ponoči tega dne je prišla v Gradac še četa, ki je štela 56 mož.

Vso to vojsko je bilo potrebno nahraniti! Pa ne samo to, vojaki so kradli kot srake. To dokazuje del seznama oškodovanih, ki se je ohranil kot po nekakšnem čudežu, saj so dele francoskega arhiva še slabo stoletje uporabljali kot ovojni papir v gradaški trgovini. Podatki se nanašajo na obdobje med 12. in 18. oktobrom 1809. Jerneju Marentiču so vzeli: “*23 mer vina, 2 janca, 1 koštruna, 4 barilce, 7 funtov kruha, 31 kokoši in kopunov, 3 telovnike, 1 svilen zavratni robec, 2 robca za na glavo, 1 krilo, 20 funtov mesa, za 18 goldinarjev podplatov in usnja ter 52 goldinarjev...*” Na seznamu oškodovanih se se znašli še Anton Novak, Martin Novak, Marko Jurejevčič, Martin Galovec, Anton Malešič, Mara Beličič, Jurij Kavčič in gostilničar Matija Pašič. V gradu je zmanjkalo srebrni svečnik, 13 rac, dvoje škorenj in en robec.

Kaj misliš, se je to dogajalo samo njim?